

Innst. O. nr. 46

(2004-2005)

Innstilling til Odelstinget frå energi- og miljøkomiteen

Ot.prp. nr. 76 (2003-2004)

Innstilling frå energi- og miljøkomiteen om lov om endringar i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner og lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard

Til Odelstinget

SAMANDRAG

Kultur- og kyrkjedepartementet gjer i proposisjonen framlegg til lov om endring i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner (Kulturminnelova). Forslaget er eit ledd i oppfølginga av norsk ratifikasjon av UNESCO-konvensjonen av 1970 om tiltak for å forby og hindre ulovleg import og eksport av kulturgjenstandar og overføring av eigedomsrett til kulturgjenstandar (UNESCO-konvensjonen).

Det formelle ansvaret for å følgje opp UNESCO-konvensjonen vart i 2002 overført til Kultur- og kyrkjedepartementet frå Miljøverndepartementet. Konvensjonen fastset reglar som vernar om den fysiske kulturarven ved tiltak mot den illegale handelen med kulturgjenstandar. Statane som er part i konvensjonen forpliktar seg til å forby eksport og import av særskilde kulturgjenstandar, regulere tilbakesøking og retur av slike kulturgjenstandar, opprette nasjonale faginstitusjonar på området, delta i internasjonale tiltak for vern av kulturarv som er i fare som følgje av plyndring, og avgrense ulovleg handel ved registrering av kulturgjenstandar i handelsverksemd. I hovudsak knytte ansvaret for medlemsstatane seg til tre kategoriar: Registrering og kontroll, forbod mot eksport og import og krav om tilbakeføring.

Kulturminnelova har reglar som til dels omhandlar dei same spørsmåla som konvensjonen, men dei aktuelle reglane i kulturminnelova er avgrensa til å gjelde innanfor verkeområdet til EØS-avtalen og for

land som har ratifisert Unidroit-konvensjonen av 24. juni 1995 om stjalne eller ulovleg utførte kulturgjenstandar.

Departementet foreslår i proposisjonen endringar i gjeldande reglar om tilbakelevering av kulturgjenstandar i kulturminnelova §§ 23a til 23f. Det foreslås å etablere eit generelt forbod mot import av kulturgjenstandar som er ulovleg utførte frå statar som er part i særskilde avtaler om tilbakelevering av kulturgjenstandar og tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstandar der Noreg også er part. Forslaget inneber også ei endring i heimeltilvisinga i § 23c om rettgangsreglar og § 28 om rette offentlege organ etter lova. Det skal givast ein heimel til å fastsetje utfyllande forskrifter om forbod mot utførsel, importforbod, prosedyrar for tilbakelevering og kva som skal reknast som kulturgjenstandar. Sidan konvensjonen skal gjerast gjeldande for Svalbard og Jan Mayen og dei norske bilanda, føreset det endringar i lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard (svalbardmiljølova) § 46 fjerde ledd. Det føreset òg endringar i forskrift av 21. juni 1974 nr. 8792 om fredning av kulturminner på Jan Mayen, i forskrift av 5. mai 1995 nr. 408 om vern av miljøet i Antarktis og i relevant forskrift for Bouvetøya. Miljøverndepartementet er ansvarleg departement for endringane i forskriftane.

Departementet viser elles til at dei fleste høyringsinstansane som har gitt uttale til lovframlegget, har slutta seg til hovudinnhaldet i høyringsnotatet.

MERKNADER FRÅ KOMITEEN

Komiteen, medlemene frå Arbeidarpartiet, Grethe G. Fossum, Rolf Terje Klungland og Synnøve Konglevoll, frå Høgre, Øyvind Halleraker, Siri A. Meling og Leif Frode Onarheim, frå Fram-

stegspartiet, Øyvind Korsberg og Øyvind Vaksdal, frå Sosialistisk Venstreparti, Hallgeir H. Langeland og Jørund Leknes, frå Kristeleg Folkeparti, Ingmar Ljones og leiaren Bror Yngve Rahm, og frå Senterpartiet, Inger S. Enger, viser til at den foreslåtte lovendringen gjelder tiltak for å forby og hindre ulovlig import og eksport av kulturgjenstander, og skal gjøres gjeldende for Svalbard, Jan Mayen og de norske bilandene.

Komiteen støtter dette og viser til at lovendringen er et ledd i oppfølgingen av norsk ratifikasjon av UNESCO-konvensjonen av 1970.

TILRÅDING FRÅ KOMITEEN

Komiteen har for øvrig ingen merknader, viser til proposisjonen og rår Odelstinget til å gjere slikt

vedtak til lov

om endringar i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner og lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard

I

I lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner vert det gjort følgjande endringar:

§ 23 a skal lyde:

Forbud mot innførsel av kulturgjenstander

Det er forbudt å føre inn til landet kulturgjenstander som er ulovlig utført fra en stat som er part i en avtale hvor også Norge er part om tilbakelevering av kulturgjenstander eller om tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstander.

§ 23 b skal lyde:

Tilbakelevering av kulturgjenstander og erstatning

En kulturgjenstand som befinner seg i Norge og som er ulovlig fjernet fra territoriet til en stat som er part i en avtale hvor også Norge er part om tilbakelevering eller om tiltak mot illegal import, eksport og handel med kulturgjenstander, skal tilbakeleveres til denne statens territorium. En kulturgjenstand regnes også som ulovlig fjernet hvis den har vært midlertidig utført fra en slik stats territorium, men ikke er brakt tilbake i samsvar med vilkårene i en utførselstillatelse gitt etter denne stats kulturvernlovgivning. Det samme gjelder hvis andre vilkår i en slik tillatelse er krenket.

Eier eller rettighetshaver som har gjenstanden, skal ved tilbakelevering få en rimelig erstatning fra den anmodende stat dersom vedkommende ervervet gjenstanden etter at den ble ulovlig fjernet og viste

tilbørlig aktsomhet ved ervervet. Den som har ervervet gjenstanden ved arv eller gave, skal likevel ikke ha en gunstigere stilling enn den personen vedkommende fikk eller arvet gjenstanden fra.

Noverande § 23 b blir ny § 23 c.

§ 23 d skal lyde:

Rettergangsregler

Den anmodende stat kan anlegge sak ved tingretten om tilbakelevering av en kulturgjenstand. Søksmålet skal rettes mot besitteren eller innehaveren. Erstatningskrav etter § 23 b kan bringes inn for samme rett i den sak som er nevnt i første punktum.

Med stevningen etter første ledd første punktum skal det følge et dokument der kulturgjenstanden beskrives og der det fastslås at det er en kulturgjenstand. Videre skal det følge med en erklæring fra vedkommende myndighet i den anmodende stat om at kulturgjenstanden er fjernet ulovlig fra dens territorium.

Adgangen til å anlegge sak om tilbakelevering som omhandlet i §§ 23 a til 23 f foreldes tre år etter den dag den anmodende stat fikk kjennskap til hvor kulturgjenstanden befant seg, og til besitterens eller innehaverens identitet. Foreldelse inntreffer i alle tilfeller senest 50 år etter at kulturgjenstanden er fjernet ulovlig fra den anmodende stats territorium, og senest 75 år etter at kulturgjenstanden er fjernet ulovlig dersom det dreier seg om kulturgjenstander som er en del av offentlige samlinger eller kirkegods som omfattes av særlig vern etter nasjonal lovgivning.

I tilfeller som nevnt i § 23 b annet punktum skal kulturgjenstanden regnes som fjernet ulovlig den dag da den skulle ha blitt sendt tilbake etter vilkårene i utførselstillatelsen.

Den anmodende stat bærer utgiftene i forbindelse med fullbyrdingen av avgjørelsen om tilbakelevering av en kulturgjenstand.

Søksmål om tilbakelevering kan ikke finne sted dersom utførselen ikke lenger er ulovlig på det tidspunkt sak anlegges.

§ 23 f skal lyde:

Utfyllende bestemmelser

Departementet gir nærmere forskrifter om gjennomføringen av innførsels- og utførselsforbudet og tilbakeleveringen etter §§ 23 til 23 e, herunder om hva som regnes som kulturgjenstander.

§ 28 første ledd skal lyde:

Kongen fastsetter hvem det er som er rette myndighet i medhold av §§ 3, 4, 5, 6, 8, 9, 11, 13, 14, 15, 15 a, 16, 17, 18, 21, 23 c og 25.

II

I lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard vert det gjort følgjande endring:

§ 46 fjerde ledd skal lyde:

Bestemmelsene i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner, for så vidt gjelder *innføring og tilbakeføring* av ulovlig utførte kulturgjenstander §§ 23 a - 23 f, får anvendelse for Svalbard så langt de passer.

III

1. Lova tek til å gjelde frå den tid Kongen fastset.
2. Endringane i lov 9. juni 1978 nr. 50 om kulturminner og lov 15. juni 2001 nr. 79 om miljøvern på Svalbard, som gjeld statar som har ratifisert UNESCO-konvensjonen av 1970, gjeld berre for kulturgjenstandar som er ulovleg fjerna eller ulovleg utførte etter at endringane trådte i kraft.

Oslo, i energi- og miljøkomiteen, den 26. januar 2005

Bror Yngve Rahm

leiar

Siri A. Meling

ordførar